

УДК 657. 65.011.44

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

DOI 10.30838/ P.ES.2224.040719.163.556

JEL: G32, L10

Норд Г. Л., к.е.н.*Навчально-науковий інститут післядипломної освіти
Чорноморського національного університету імені Петра Могили*

Коливання активності промислових підприємств зумовлені нестабільністю зовнішнього середовища яке своїм впливом змінює рівень стійкості роботи підприємства. Дослідження основних показників фінансової стійкості промислових підприємств дозволяють об'єктивно оцінити найбільш вагомні показники та визначити готовність підприємств до сприйняття змін. Фінансова стійкість промислових підприємств є основою їх життєздатності яка відображається за допомогою найбільш важливих інформаційних джерел прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо особливостей господарювання. Фінансова стійкість відображає фінансову незалежність підприємства у відношенні та відповідності наявних активів і пасивів основним фінансово-господарським завданням, а також забезпечує його конкурентні переваги над іншими. В ході дослідження було визначено, що в умовах сьогодення в аналізі використовуються абсолютні і відносні показники фінансової стійкості обліково-аналітичної роботи промислових підприємств. Наявність такого елемента дозволяє управляти підприємствами та забезпечувати їх стабільне функціонування. Для дослідження було обрано такі промислові підприємства як: ПАТ «СКМЗ», ПАТ «НКМЗ», ПАТ «Євроцемент-Україна», ПАТ «Енергомаш» та ПАТ «КЗВВ» протягом 2013-2017рр. Під час проведення аналізу фінансової стійкості промислових підприємств слід враховувати основні бізнес-процеси, завдяки яким дослідження є змістовним. Вивчення обраної теми дозволило проаналізувати сучасний фінансовий стан промислових підприємств за основними показниками, які є основою побудови інформативна база. Було виділено систему факторів, які впливають на фінансову стійкість підприємства. Проаналізовано основні напрями діагностики та моніторингу фінансової стійкості промислового підприємства. Аналіз фінансової стійкості промислових підприємств є теоретичним підґрунтям для подальшого розвитку організаційно-методичних положень економічного аналізу показників фінансової стійкості та проявляється на практиці в частинні формування внутрішніх регламентів системи управління підприємством.

Ключові слова: аналіз; підприємство; промислове підприємство; фінанси; фінансова стійкість; фінансова привабливість

UDC 657. 65.011.44

FINANCIAL SUSTAINABILITY ANALYSIS OF INDUSTRIAL ENTERPRISES

DOI 10.30838/ P.ES.2224.040719.163.556

JEL: G32, L10

Nord G., PhD in Economics*The Petro Mohyla National Black Sea National Postgraduate Education Institute*

The fluctuations of activity of industrial enterprises are caused by instability of the external environment which by its influence changes the level of stability of work of the enterprise. Studies of the main indicators of financial sustainability of industrial enterprises allow us to objectively evaluate the most significant indicators and determine the readiness of enterprises to accept change. Financial sustainability of industrial enterprises is the basis of their viability, which is reflected through the most important information sources for making informed management decisions on the features of management. Financial soundness reflects the financial independence of an enterprise in relation to and compliance of available assets and liabilities with the main financial and economic tasks, and also provides its competitive advantages over others. In the course of the study it was determined that in the conditions of today the absolute and relative indicators of financial stability of accounting and analytical work of industrial enterprises are used in the analysis. The presence of such an element allows to manage the enterprises and ensure their stable functioning. The following industrial enterprises were selected for the study as: SCMZ PJSC, NKMZ PJSC, EuroCement-Ukraine PJSC, Energomash PJSC and KZVV PJSC during 2013-2017. When analyzing the financial sustainability of industrial enterprises, the main business processes that make the research meaningful should be taken into account. The study of the selected topic allowed us to analyze the current financial situation of industrial enterprises by the main indicators that are the basis for building an informative base. A system of factors influencing the financial sustainability of the enterprise was highlighted. The directions of diagnostics and monitoring of financial stability of an industrial enterprise are analyzed on the basis. Analysis of financial stability of industrial enterprises is a theoretical basis for the further development of organizational and methodological provisions of economic analysis of indicators of financial sustainability and is manifested in practice in the formation of internal regulations of the enterprise management system.

Keywords: analysis; enterprise; industrial enterprise; finance; financial sustainability; financial attractiveness

Актуальність. Фінансова стійкість промислового підприємства відображає його фінансовий стан, який повинен забезпечуватись

високою часткою наявного власного капіталу в загальній сумі усіх використовуваних засобів фінансового характеру.

Наявність сталого виробництва та хороших обсягів продажів, постійне зростання обсягів прибутку в порівнянні з витратною частиною, забезпечення ефективного використання всіх фінансів є запорукою фінансової стійкості промислових підприємств.

Таким чином, аналіз фінансової стійкості промислових підприємства є найважливішим етапом оцінки їх основної діяльності і фінансово економічного благополуччя, відображених в результаті поточного, інвестиційного і фінансового розвитку відображає актуальність обраної теми дослідження. Актуальність обраної теми пояснюється тим, що аналізуючи показники в комплексі, фінансова стійкість дозволяє визначити основні фактори впливу на неї, а також дозволяє виокремити певні заходи які вживаються у разі необхідності покращення фінансового стану промислового підприємства, що в результаті зменшує його залежність від зовнішніх джерел фінансування

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми аналізу фінансової стійкості у своїх працях досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема: М. Болюх, В. Бурчевський, М. Горбаток [6], Л. Лахтіонова [9], Р. Хиггінс [16], Р. Сайфулин, А. Шермет [16], В. Ковальов [8], В. Бочаров [3], Г. Савицька [1], В. Мец [10], Є. Мних [11], Г.І. Кіндрацька [7], В. Артеменко, Н. Анисимова [2], С. Мошенський, О. Олійник [12], Рабовський [4], Попович [14], Г. Андреева, В. Андреева [13], М. Болюх, В. Бурчевський, М. Горбатюк [5] та ін. Проте, незважаючи на значну кількість дослідників та їх досягнення в пошуку відповіді, питань теоретико-методологічного характеру щодо зниження фінансової стійкості промислових підприємств потребує детальнішого висвітлення.

Мета статті полягає в науковому обґрунтуванні існуючих теоретичних положень та використання практичних способів забезпечення фінансової стійкості роботи промислових підприємств.

Виклад основних результатів дослідження. На промислових підприємствах фінансова стійкість виступає головною умовою забезпечення життєдіяльності, сприяє розвитку й забезпеченню високого рівня конкурентоспроможності між підприємствами. Показники фінансової стійкості характеризують ефективність

операційного, фінансового та інвестиційного розвитку, а також містить всю необхідну інформацію яка є важливою для інвесторів. Фінансова стійкість відображає здатність промислових підприємств відповідати за своїми боргами і зобов'язаннями.

Фінансова стійкість відображає платоспроможність підприємств в довгостроковому періоді, саме тому при її оцінюванні слід приділити увагу фінансовим запасам, який відобразатиме обсяг реалізації, що забезпечить стабільну і безбиткову діяльність підприємства.

Досліджуючи фінансову стійкість обраних промислових підприємств України були проведенні розрахунки показників рентабельності капіталу (активів) за чистим прибутком (рис. 1).

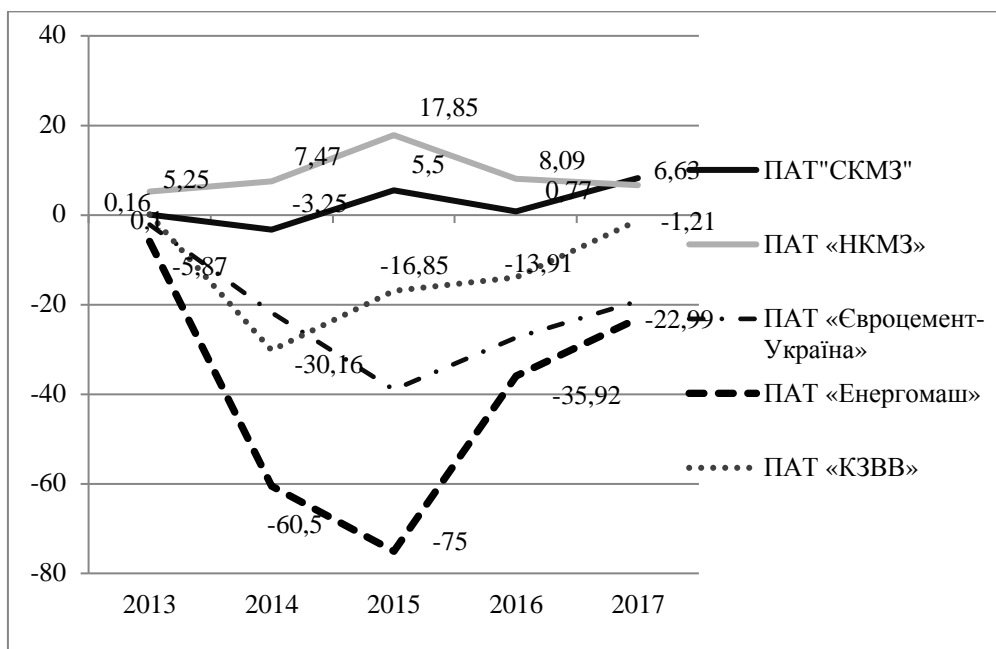

Рис. 1 Результат аналізу рентабельності капіталу (активів) за чистим прибутком
Джерело: авторська розробка

Аналіз рівня рентабельності активів в 2017 р. відображає найбільшу ефективність на ПАТ «СКМЗ», де на одну гривню вкладену в капітал (активи) підприємства приходить 8,26 коп. чистого прибутку. Суттєву різницю рентабельності активів в 2017 р. було відмічене на ПАТ «НКМЗ», яке отримало 6,63 коп. чистого прибутку на одну гривню активів.

ПАТ «НКМЗ» та ПАТ «СКМЗ» 2015 р. характеризувався різким підвищенням рівня рентабельності активів, в порівнянні з 2013 та 2014 рр., зокрема ПАТ «НКМЗ», яке протягом 2013-14 рр.

мало показник рентабельності активів 0,10 та 5,25 збільшити значення цього показника вдалося до 17,85%.

Досліджуючи ПАТ «Євроцемент-Україна», ПАТ «Енергомаш» та ПАТ «КЗВВ» було відмічено, що діяльність підприємства є збитковою. Про це свідчать від'ємні значення рентабельності активів за 2013-2017 рр. Так на ПАТ «Євроцемент-Україна» на рентабельність активів у 2016 році складає -27,36%, тобто на кожну гривню активів підприємство отримало 27,36 коп. чистого збитку, на кінець 2017 р. ситуація залишилася вкрай нестабільною, адже показник становить -19.14 коп. На двох інших підприємствах, ПАТ «Енергомаш» та ПАТ «КЗВВ» рентабельність активів на кінець періоду, що досліджується дорівнює -22,99% та -1,21% відповідно, у 2016 р. приріст рентабельності ПАТ «Енергомаш» зменшилася на -52,11% у порівнянні з 2015 р., на ПАТ «КЗВВ» приріст зменшився на -17,45% порівняно з 2015 р. Для подолання збиткової діяльності, яка зосереджена на вищевказаних підприємствах, керівництву необхідно зменшити суму витрат у всіх сферах роботи та збільшення доходів.

Наступним важливим кроком аналізу фінансової стійкості обраних промислових підприємств є аналіз результату рентабельність власного капіталу (рис. 2).

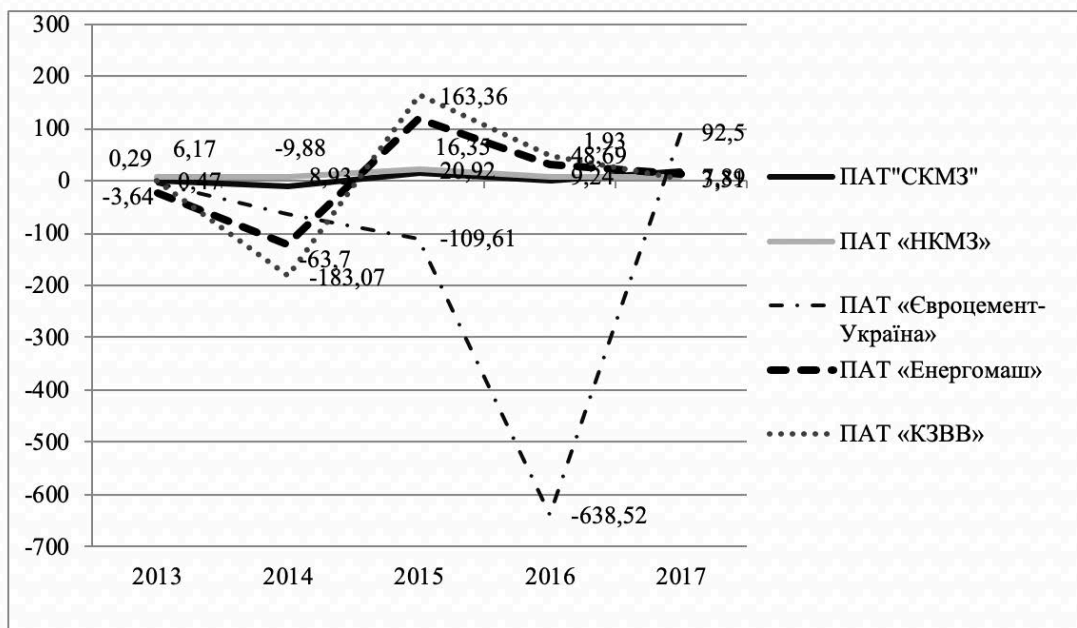

Рис. 2 Результат аналізу рентабельність власного капіталу
Джерело: авторська розробка

Тенденція стабільного зростання показника рентабельності власного капіталу зосереджено на ПАТ «СКМЗ» та ПАТ «НКМЗ». Так, рентабельність власного капіталу у 2016 р. на ПАТ «СКМЗ» дорівнює 1,93 коп. чистого прибутку, а отже на кожен залучену гривню власних коштів припадає 1,93 коп. чистого прибутку, у 2015 році рентабельність становить 16,35 коп., що на 26,23 п. більше ніж у 2014 р., а на кінець 2017 р. рентабельність становить 17,81 коп. що на 15,88 п. більше ніж у 2016 р. Найнижчий рівень ефективності використання власного капіталу (як і інших показників рентабельності) в 2017 р. спостерігався на ПАТ «КЗВВ» – на одну гривню власного капіталу приходиться близько 0,03 грн. власного капіталу, крім того, саме на цьому підприємстві спостерігається суттєвий спад цього показника, який зменшився на - 45,38 п. (варто зазначити, що такому зниженню передувало дуже різке зростання з 0,47% до 3,31%). Рентабельність власного капіталу на ПАТ «НКМЗ» та ПАТ «Енергомаш» коливається в межах 8-15%, причому для першого підприємства зниження цього показника в 2017 р. призвело до того, що його рівень зменшився навіть в порівнянні з 2015 р, на ПАТ «Енергомаш» показник зменшився на 49,98 % порівняно з 2016 р. Отже, динаміка показника рентабельності власного капіталу підприємств свідчить про ефективність використання власного капіталу з метою отримання прибутку завдяки активізації роботи управлінського персоналу підприємства.

Одночасно з аналізом результату рентабельність власного капіталу необхідно аналізувати рентабельності виробничих фондів (рис. 3).

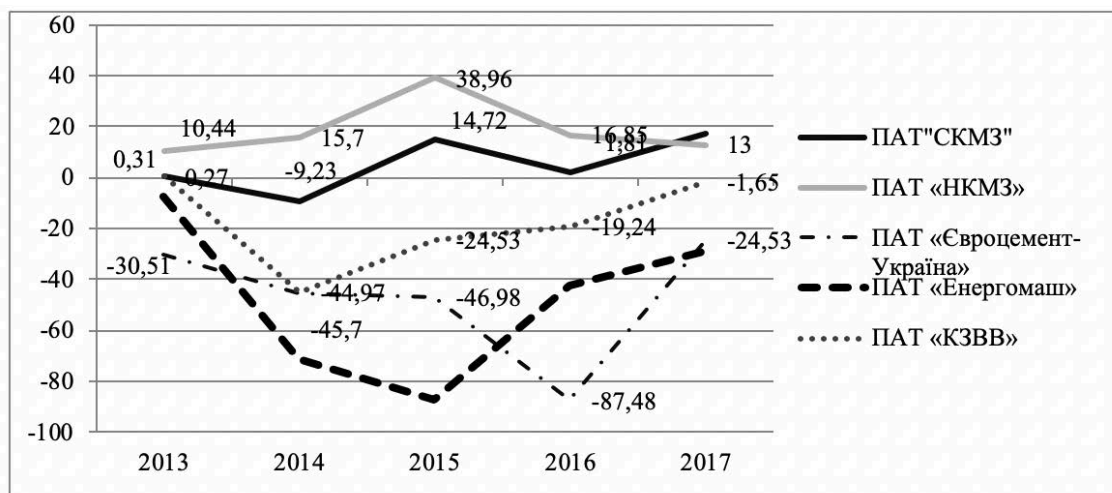
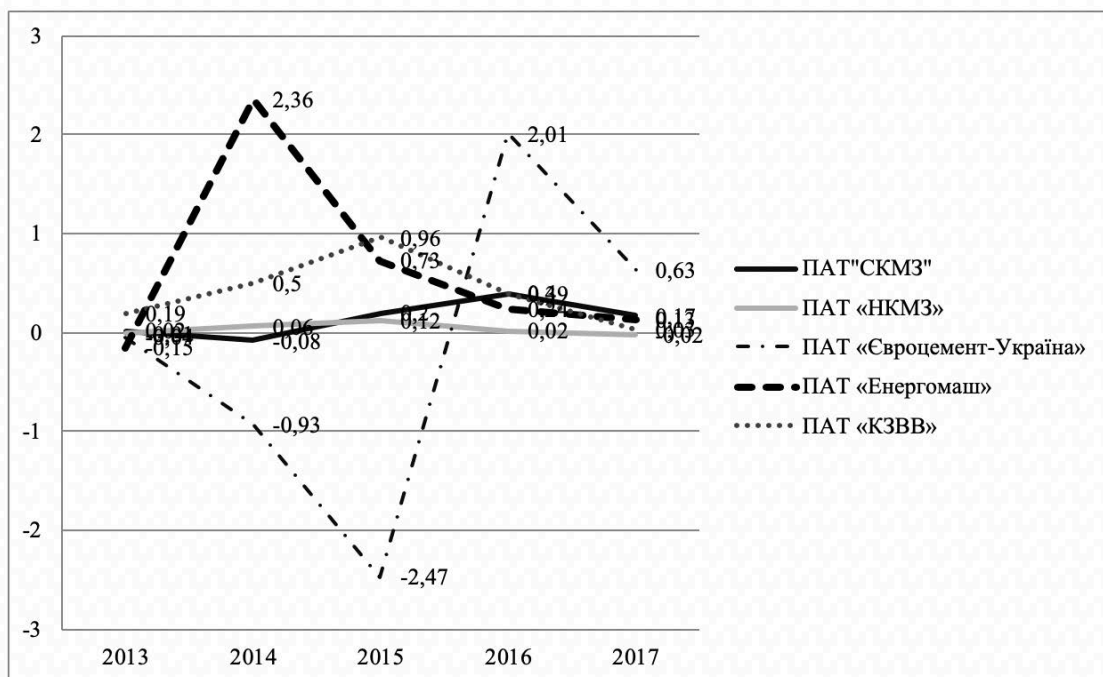

Рис. 3 Результат аналізу рентабельності виробничих фондів

Джерело: авторська розробка

Найбільше значення рентабельності виробничих фондів спостерігається на ПАТ «НКМЗ». Протягом всього досліджуваного періоду показник рентабельності не набував від'ємного значення. ПАТ «СКМЗ» в 2014 році мав від'ємне значення показника, проте з 2014 по 2017 показник не опускався нижче 0. Інші промислові підприємства, які були обрані для дослідження – перебували в постійному негативному значенні показника рентабельності виробничих фондів.

Показник економічного зростання відображає фінансову стійкість підприємств (рис. 4).

*Рис. 4 Результат аналізу стійкості економічного зростання
Джерело: авторська розробка*

Результат аналізу окупності власного капіталу(рік) відображає як швидко окуплюється капітал (рис. 5).

Аналіз представлених даних дозволяє стверджувати, що на досліджуваних підприємствах рівень ефективності господарювання визначається періодом окупності вкладеного капіталу. Враховуючи, що період окупності як власного капіталу, повинен в динаміці знижуватись можна констатувати, що на досліджуваних підприємствах спостерігається негативна тенденція до збільшення терміну окупності в 2017р. в порівнянні з 2016 р.. Період окупності капіталу ПАТ «НКМЗ» збільшився з 12,36 років до 15,08, а період

окупності власного капіталу з 11 років до 13. Позитивну тенденцію спостерігаємо на ПАТ «СКМЗ», адже у 2017 р. показник періоду окупності капіталу знизився на 90,68% у порівнянні з 2016 р, також період власного капіталу знижено на 89,17% відповідно попереднього року. Дане може свідчити про підвищення ефективності роботи підприємства.

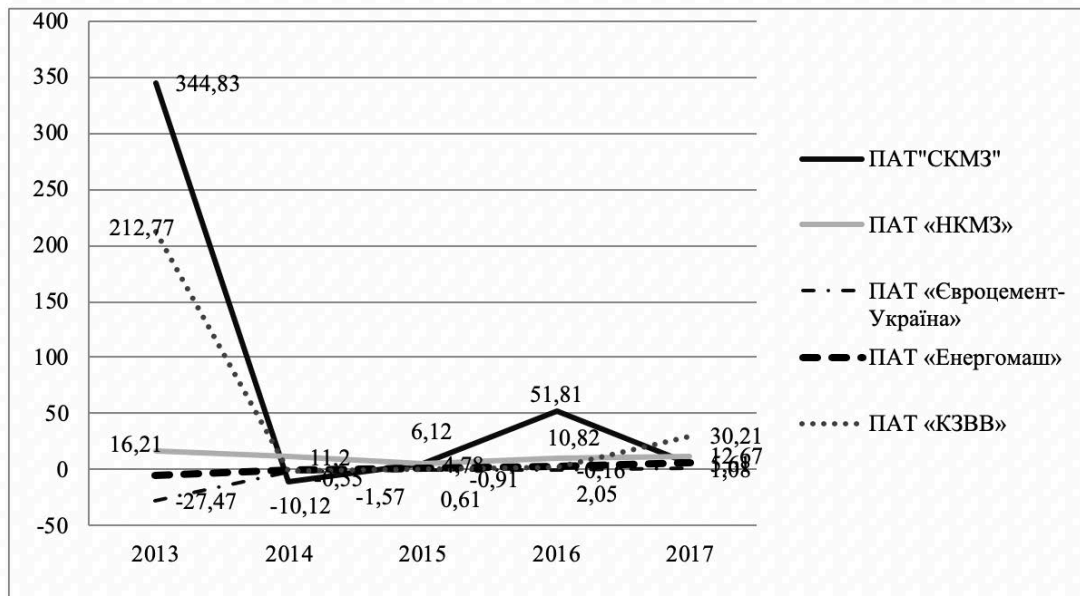

Рис. 5 Результат аналізу окупності власного капіталу(рік)

Джерело: авторська розробка

Було визначено від'ємне значення показників окупності капіталу(активів), свідчить про нестабільну ситуацію підприємств на ПАТ «Євроцемент-Україна», ПАТ «Енергомаш» та ПАТ «КЗВВ». Аналіз динаміки рентабельності та періоду окупності дозволяє констатувати, що найшвидші темпи окупності можливі при досягненні рівня господарювання 2017 року, тому керівництву підприємства необхідно розробити систему заходів для мобілізації резервів підвищення ефективності господарської діяльності та збільшення стійкості економічного зростання.

Висновки. Кризові процеси сучасної економіки України впливають на розвиток всіх галузей економіки. Більшою мірою вони виявляють залежність промислового потенціалу економіки яка відображається на фінансовому стані підприємств. Наявність дефіциту власних коштів призводить до збільшення вартості кредитних ресурсів що призводить до постійного зростання цін на енергоносії призводять до занепаду промислових підприємств.

Обрані для дослідження підприємства ПАТ «СКМЗ», ПАТ «НКМЗ», ПАТ «Євроцемент-Україна», ПАТ «Енергомаш» та ПАТ «КЗВВ» протягом 2013-2017 рр. довели, що лише ПАТ «СКМЗ» та ПАТ «НКМЗ», має більш менш стабільні значення всіх обраних показників, що відображають їх стійкість. Інші підприємства – мають від’ємні значення показників, що свідчить про їх неефективність та неплатоспроможність в сучасних ринкових умовах.

Саме тому забезпечення довгострокової фінансової стійкості промислових підприємств є можливим за рахунок створення:

- системи ефективного стратегічного фінансового менеджменту. Його головним елементом буде механізми за допомогою якого відбуватиметься своєчасне управління ризиками зниження фінансової стійкості;

- резервів мінімізації негативного впливу зовнішнього та внутрішнього середовища на діяльність підприємства за рахунок наявних додаткових коштів;

- гнучкої політики ефективного реалізації запланованих дій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Анализ хозяйственной деятельности. [Текст] / Г. В. Савицкая. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 285 с.
2. Артеменко В.Г. Экономический анализ: учебное пособие / В.Г.Артеменко, Н.В. Анисимова. - М.: КНОРУС, 2011. – 288 с.
3. Бочаров В.В. Финансовый анализ. [Текст] / В. В. Бочаров. – 2-е изд. – СПб.: Питер, 2009. – 240 с.
4. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз: [навч. посіб.] / Б.Є. Грабовецький. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
5. Економічний аналіз / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбатов; За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. – К.: КНЕУ, 2003. – 540 с.
6. Економічний аналіз: Навч. посібник / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбатов та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. — Вид. 2-ге, перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2003. — 556 с.
7. Кіндрацька Г.І., Білик М.С., Загородній А.Г. Економічний аналіз: теорія і практика. – К. : «Знання», 2008. – 428 с.
8. Ковалев В.В. Управление денежными потоками, прибылью и рентабельностью. [Текст] / В. В. Ковалев. – М.: Проспект, ТК Велби, 2007. – 336 с.

9. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання / Людмила Анатоліївна Лахтіонова; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2007. – 387 с.
10. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства. [Текст] / В.О. Мец. – К.: Вища шк., 2005. – 246 с.
11. Мних Є.В. Фінансовий аналіз: навч. Посібник. / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш // К.: КНТЕУ, 2010. – 412 с.
12. Мошенський С.З., Олійник О.В. Економічний аналіз: Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. / За ред. д.е.н., проф., Заслуженого діяча науки і техніки України Ф.Ф. Бутинця. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП “Рута”, 2007. – 704 с.
13. Організація і методика економічного аналізу: Навчальний посібник / Автори і уклад. Г.І. Андрєєва, В.А. Андрєєва. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 353 с.
14. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. Підручник. – Тернопіль: Економічна думка, 2009. – 227 с.
15. Ловінська І.Г. Фінансова стійкість організацій як індикатор економічного потенціалу / І.Г. Ловінська //Фінанси, облік і аудит. – 2014. – Вип. 1 (23). – 252 с.
16. Роберт С. Хиггинс. Финансовый анализ. Инструменты для принятия бизнес-решений / Analysis for Financial Management. – М.: Вильямс, 2007. – 464 с.
17. Хачатрян В.В., Усова Л.С. Фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства / В.В. Хачатрян, Л.С. Усова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://intkonf.org/ken-hachatryan-vv-usova-ls-faktori-schovplivayut-na-finansoviy-stand-pidpriemstva/>.
18. Шеремет А.Д. Методика фінансового аналізу. [Текст] / А.Д. Шеремет, Р.С.Сайфулин, Е.В. Ненашев. – М.: ИНФРА - М, 2005. – 301 с.

REFERENCES:

1. Savickaja, G. V. (2003). Analiz hozjajstvennoj dejatel'nosti. М.: INFRA-M,. 285 pp. [in Russian].
2. Artemenko, V.G., Anisimova, N.V. (2011). Jekonomicheskij analiz: uchebnoe posobie. М.: KNORUS. 288 pp. [in Russian].
3. Bocharov, V.V. (2009). Finansovyj analiz, SPb.: Piter, 2. 240 pp. [in Russian].
4. Grabovec'kyj, B. Je. (2009). Ekonomichnyj analiz: [navch. posib.]. К.: Centr uchbovoi' literatury. 256 pp. [in Ukrainian].
5. Boljuh, M. A, Burchevs'kyj, V. Z., Gorbatok, M. I. (2003). Ekonomichnyj analiz - Za red. akad. NANU, prof. Chumachenka, M. G. К.: KNEU, 540 pp. [in Ukrainian].

6. Boljuh, M. A., Burchesv'kyj, V. Z., Gorbatok, M. I. (2003). Ekonomichnyj analiz: Navch. Posibnyk. Za red. akad. NANU, prof. M. G. Chumachenka, K.: KNEU, 2. 556 pp. [in Ukrainian].
7. Kindrac'ka, G.I., Bilyk, M.S., Zagorodnij, A.G. (2008). Ekonomichnyj analiz: teorija i praktyka. K. : «Znannja». 428 pp. [in Ukrainian].
8. Kovalev, V.V. (2007). Upravlenie denezhnymi potokami, pribyl'ju i rentabel'nost'ju. M.: Prospekt, TK Velbi,. 336 [in Russian].
9. Lahtionova, L.A. (2007). Finansovyj analiz sub'ektiv gospodarjuvannja. Kyi'v. nac. ekon. un-t. 387 pp. [in Ukrainian].
10. Mec, V.O. (2005). Ekonomichnyj analiz finansovyh rezul'tativ ta finansovogo stanu pidpryjemstva. K.: Vyshha shk., pp. [in Ukrainian].
11. Mnyh, Je.V., Barabash, N.S. (2010). Finansovyj analiz: navch. Posbnyk. K.: KNTEU. 412 pp. [in Ukrainian].
12. Moshens'kyj, S.Z., Olijnyk, O.V. (2007). Ekonomichnyj analiz: Pidruchnyk dlja studentiv ekonomichnyh special'nostej vyshhyh navchal'nyh zakladiv. [Za red. d.e.n., prof., Zasluzhenogo dijacha nauky i tehniky Ukraïny Butyncja, F.F.], Zhytomyr: PP "Ruta",. 2. 704 pp. [in Ukrainian].
13. Andrjejeva, G.I., Andrjejeva, V.A. (2009). Organizacija i metodyka ekonomichnogo analizu: Navchal'nyj posibnyk. Sumy : DVNZ «UABS NBU»,. – 353 pp. [in Ukrainian].
14. Popovych, P. Ja. (2009). Ekonomichnyj analiz dijal'nosti sub'ektiv gospodarjuvannja. [Pidruchnyk]. Ternopil': Ekonomichna dumka,. – 227 pp. [in Ukrainian].
15. Lovins'ka, I.G. (2014). Finansova stijkist' organizacij jak indykator ekonomichnogo potencialu [Finansy, oblik i audit]. 1 (23). 252 pp. [in Ukrainian].
16. Robert, S. (2007). Hyggyns. Fynansovyj analiz. Ynstrumenty dlja prynjatyja byznesreshenyj. [Analysis for Financial Management]. M.: Vyl'jams,. 464 pp. [in Russian].
17. Hachatrjan, V.V., Usova, L.S. Faktory, shho vplyvajut' na finansovyj stan pidpryjemstva [Elektronnyj resurs]. – Retrieved from: <http://intkonf.org/ken-hachatryan-vv-usova-ls-faktori-schovplyvayut-na-finansoviy-stand-pidpriemstva/>. [in Ukrainian].
18. Sheremet, A.D., Sajfulyn, R.S., Nenashev, E.V. (2005). Metodyka finansovogo analizu., M.: YNFRA - M., – 301 pp. [in Ukrainian].